

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรี : กรณีศึกษาเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้ ความเข้าใจทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของสตรีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการลงสมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งนายกเทศมนตรี หรือสมาชิกสภาเทศบาล ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน และศึกษาการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสตรีผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จำนวน 343 คนและใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ดำรงตำแหน่งและผู้ที่เคยลงรับสมัครในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนทั้งเพศชายและหญิง รวมจำนวน 8 คน ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ผลการสัมภาษณ์ผู้ที่ดำรงตำแหน่งและผู้ที่ยังรับสมัครในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่ดำรงตำแหน่งและผู้ที่ยังรับสมัครในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนทั้งเพศชาย และเพศหญิง พบว่า

1) ปัจจัยที่ส่งผลให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการลงสมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งนายกเทศมนตรี หรือสมาชิกสภาเทศบาล

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ปัจจัยที่ทำให้ผู้หญิงได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น เพราะปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ปัจจัยส่วนตัว คือ ที่ผ่านมาได้ทำหน้าที่ช่วยเหลือ และพัฒนาสังคมมาโดยตลอด ไม่ว่าจะทำหน้าที่เป็น อาสาสมัครสาธารณสุข หัวหน้ากลุ่มเกษตรกร กลุ่มสตรี อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเมืองหมู่บ้าน คณะกรรมการชุมชน เป็นต้น ซึ่งการทำหน้าที่ดังกล่าวนี้ ทำให้รับรู้ปัญหา ความต้องการของประชาชนเป็นอย่างดี อีกทั้งการเป็นคนในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนโดยกำเนิด จึงมีความต้องการให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ และต้องการให้มี

กิจกรรม โครงการ พัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างต่อเนื่อง ประกับการทำงาน คลุกคลีกับประชาชนในชุมชนมายาวนาน สามารถพูดคุย สื่อสาร ระดมความร่วมมือของประชาชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมได้แล้ว และยังมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนในชุมชน ทั้งความสัมพันธ์แบบเครือญาติ เพื่อนบ้าน คนรู้จัก เป็นต้น

ปัจจัยด้านสังคม คือ สังคมไทยในปัจจุบันไม่ได้ปิดกั้นเรื่องเพศ หรือห้ามไม่ให้เพศหญิง เข้ามามีบทบาททางการเมือง ดังผลการเลือกตั้งระดับประเทศที่ ประเทศไทยเทศมีนายกรัฐมนตรี เป็นผู้หญิง

ปัจจัยด้านอื่นๆ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. 2550 มาตรา 87 ได้ กำหนดให้มีการคำนึงถึงสัดส่วนของหญิงและชายที่ใกล้เคียงกันไว้อย่างชัดเจน และมาตรา 97 กำหนดให้การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองต้องคำนึงถึงโอกาส สัดส่วน ที่เหมาะสม และความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงชายด้วย และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้กำหนดอย่างชัดเจนในยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคุณภาพ คนและสังคมไทยสู่สังคมภูมิปัญญา และให้มีการส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย โดยเฉพาะ บทบาทของผู้หญิงในการบริหารและการปกครองทุกระดับ มีเสริมสร้าง และปรับเปลี่ยนเจตคติใน สังคมไทย ในเรื่องการเพิ่มโอกาสการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองและการบริหารการ ปกครองทุกระดับของผู้หญิง เป็นต้น ซึ่งการให้ความสำคัญดังกล่าว ส่งผลให้การรวมตัวทาง การเมืองของกลุ่มผู้หญิงมีความหลากหลาย และที่สำคัญส่งผลให้ผู้หญิงส่วนหนึ่งให้ความสำคัญใน การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น

2) การบริหารงานระหว่างเพศชายกับเพศหญิงในเรื่องการเมืองท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่ดำรงตำแหน่งและผู้ที่ลงรับสมัครในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนทั้งเพศชาย และเพศหญิง ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการ บริหารงานระหว่างเพศชายกับเพศหญิงในเรื่องการเมืองท้องถิ่น การเมืองในปัจจุบันนี้ เพศชายกับ เพศหญิง ไม่มีความแตกต่างกันว่าจะเป็นด้านการทำงาน ความรับผิดชอบ ภาวะผู้นำ ซึ่งปัจจุบัน พบว่า ในระดับประเทศ นายกรัฐมนตรีเป็นเพศหญิง ในระดับกระทรวง กรม กอง ก็พบว่า มี ผู้บริหารเป็นผู้หญิงหลายคนเช่นกัน เช่นเดียวกับเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ซึ่งที่ผ่านมาเป็นผู้หญิง ให้ความสำคัญและสนใจมาลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาเมือง แม่ฮ่องสอนจำนวนมาก อีกทั้งคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน มีเพศหญิงเข้ามามีส่วนร่วม ทางการเมืองทุกสมัย บทบาทและหน้าที่ของผู้หญิงไม่ได้แตกต่างจากเพศชาย ขณะเดียวกันการ ทำงานบางด้านเพศหญิงก็สามารถทำได้ดีกว่าเพศชาย เช่น ความสามารถในการเจรจา ความ อ่อนโยนในการทำงาน ความละเอียดอ่อนในการทำงาน ซึ่งถือได้ว่าทำได้ดีกว่าเพศชาย

นอกจากนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ยังมองว่า การเมืองท้องถิ่น ไม่ใช่เรื่องของเพศชาย หรือเพศหญิง แต่การเมืองท้องถิ่นเป็นเรื่องของประชาชนทุกคน การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้หญิง ถือเป็นเรื่องที่ดี บ่งบอกถึงความเป็นประชาธิปไตยของประเทศ ที่มีได้ปิดกั้นเรื่องเพศ อายุ ชนชั้น เชื้อชาติ และศาสนา อีกการมีนักการเมืองหญิงมากขึ้นจะทำให้บรรยากาศการเมืองท้องถิ่นดีขึ้น เพราะหญิงชายมีนิสัยและพฤติกรรมไม่เหมือนกัน มีความเป็นไปได้ว่าหากมีผู้หญิงมากขึ้น น่าจะทำให้บรรยากาศการเมืองท้องถิ่นดีกว่าทุกวันนี้ เนื่องจากผู้หญิงเรียบริยอยคงไม่ลุกขึ้นมาใช้คำไม่สุภาพ ตะลึงกันในสภาฯ และผู้หญิงมีความประณีประนอมกว่าผู้ชาย ซึ่งจะรับฟังและนำไปสู่ข้อสรุปที่ดีได้

3) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่ดำรงตำแหน่งและผู้ที่ได้รับสมัครในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนทั้งเพศชาย และเพศหญิง ส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของสตรี ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนว่า ปัจจุบันการบริหารงานของเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน มีตัวแทนสตรีเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จำนวน 4 คน ซึ่งหมดยุติในเขต 3 แสดงให้เห็นว่า เขตนี้สตรีมีบทบาทมากกว่าผู้ชาย จึงได้รับการเลือกตั้งมา ซึ่งถือเป็นเรื่องที่ดีและน่าสนใจ เพราะบ่งบอกได้ว่า การเมืองระดับท้องถิ่นของเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนผู้หญิงได้รับการยอมรับจากประชาชนในชุมชนเพิ่มมากขึ้น และผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนหนึ่งมองว่า การมีผู้หญิงเข้าร่วมในทางการเมือง เป็นการสร้างความหลากหลาย ในการพัฒนา และเพิ่มประสิทธิภาพทางการเมือง เนื่องจากมุมมองและประสบการณ์ที่แตกต่างจากชาย จะช่วยให้มีความละเอียดรอบคอบในการจัดสรรงบประมาณ และมีแผนงาน/โครงการที่ให้ความสำคัญกับงานด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน ฯลฯ ขณะเดียวกันผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนหนึ่งมองว่า การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนบางท่าน เข้าไปเพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง หรือสืบสานผลประโยชน์ทางการเมืองของกลุ่มพรรคพวกเครือข่ายเดิมที่หมดวาระทางการเมืองไปแล้ว เมื่อเป็นเช่นนี้อาจทำให้บทบาทของสตรีถูกมองในแง่ลบ ไม่น่าประทับใจในสายตาของประชาชนได้

5.1.2 ผลการศึกษาจากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างสตรีผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จำนวน 343 คน พบว่า ส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี มีสถานภาพสมรส เป็นคนในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน โดยกำเนิด อาศัยในชุมชนเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนมาเป็นระยะเวลา 10 ปี

ขึ้นไป มีการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มากกว่า 10,000 บาท ส่วนใหญ่ไม่เคยลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อเป็นนายกเทศมนตรีหรือสมาชิกสภาเทศบาล และให้ความสำคัญในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกเทศมนตรีหรือสมาชิกสภาเทศบาล

2) ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น

ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นของสตรีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองท้องถิ่นเป็นในระดับสูง โดยรับรู้และเข้าใจว่า การปกครองท้องถิ่น เป็นเป็นการปกครองแบบกระจายอำนาจ เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน เป็นการปกครองที่เรียกว่า ส่วนท้องถิ่น ที่มาของนายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้ง หน้าที่ของนายกเทศมนตรี คือ เป็นหัวหน้าในการบริหารงาน สมาชิกสภาเทศบาลมาจากการเลือกตั้ง สมาชิกสภาเทศบาลมีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี การออกกฎหมายที่มาจากเทศบาล เรียกว่า เทศบัญญัติ มีความคิดเห็นว่าการจัดเก็บรายได้เพื่อมาบริหารงานเองของเทศบาลสามารถจัดเก็บเองได้ และส่วนงานที่ทำหน้าที่ดูแลและบริหารงานเทศบาลเมือง คือ สภาเทศบาล และนายกเทศมนตรี

3) ความสนใจทางการเมืองท้องถิ่น

ความสนใจทางการเมืองท้องถิ่น พบว่า ส่วนใหญ่รับทราบข่าวสารทางการเมืองท้องถิ่น จากวิทยุ ให้ความสนใจติดตามการหาเสียงของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง นายกเทศมนตรีหรือสมาชิกสภาเทศบาล ให้ความสนใจพูดคุยเรื่องการเมืองท้องถิ่นเป็นบางครั้ง มีความสนใจเรื่องการเมืองท้องถิ่น มีความคิดเห็นต่อการหาเสียงของผู้สมัครเลือกตั้งนายกเทศมนตรี หรือสมาชิกเทศบาลว่ามีความทั่วถึง เห็นว่าการเลือกตั้งท้องถิ่นมีความสำคัญต่อระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย และการเลือกตั้งในท้องถิ่นส่งผลให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ ในท้องถิ่น

4) รูปแบบการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

รูปแบบการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า สตรีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน มีส่วนร่วมในระดับมากในการให้ความสำคัญในการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง นายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาเทศบาล นอกจากนี้มีส่วนร่วมในระดับปานกลางในการติดตามข่าวสารการเมืองระดับท้องถิ่น ได้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนในการจัดการปัญหาท้องถิ่น ได้ติดตามและตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานเทศบาล

5) ความคิดเห็นต่อการที่สตรีเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น

ระดับความคิดเห็นต่อการที่สตรีเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น พบว่า ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างสตรีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนเห็นด้วยต่อการที่สตรีเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยที่สตรีมีความสามารถในการทำงานได้เท่าเทียมกับผู้ชาย ให้การยอมรับผู้หญิงในการเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นนายกเทศมนตรี หรือสมาชิกสภาเทศบาล เห็นด้วยว่าควรให้การส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ผู้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในเทศบาล ผู้หญิงมีความกระตือรือร้นในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเทียบเท่าผู้ชาย นายกเทศมนตรี หรือสมาชิกสภาเทศบาล ที่เป็นผู้หญิงในพื้นที่ มีคุณสมบัติที่เหมาะสมในการทำงานในหน่วยงานเทศบาล เป็นต้น

6) ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทและการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี

จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างสตรีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนมีกลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งได้แสดงความคิดเห็นต่อบทบาททางการเมืองของสตรี ไว้ว่า ในปัจจุบันผู้หญิงมีส่วนร่วมในทางการเมืองไม่มากเท่าที่ควร เห็นได้จากจำนวนจากจำนวนผู้หญิงที่ได้รับเสียงจากประชาชนให้เข้ามาทำงานในเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ซึ่งในปัจจุบันมีสมาชิกสภาเทศบาลเพียงจำนวน 4 คน ในด้านบทบาท และการทำหน้าที่ด้านต่างๆ สมาชิกสภาเทศบาลที่เป็นผู้หญิง สามารถทำได้ดี ทั้งในด้านการทำงานร่วมกับประชาชน การประสานกับภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ขณะที่การทำงานในบางด้าน สมาชิกสภาเทศบาลที่เป็นผู้หญิงก็สามารถทำได้ดีกว่าผู้ชาย เพราะผู้หญิงมีความละเอียดในการทำงาน เอาใจใส่ในปัญหา ความต้องการของประชาชน ชุมชนได้ดีกว่า เป็นต้น

7) ข้อเสนอแนะต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี

จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างสตรีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนพบว่า มีกลุ่มตัวอย่างที่ได้ให้ข้อเสนอแนะต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ไว้ว่าหากผู้หญิงได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองแล้ว สิ่งที่สำคัญคือ ความตระหนัก ความรับผิดชอบในบทบาท หน้าที่ของตนเองทางการเมือง จะต้องพัฒนาความรู้ ประสบการณ์ในการทำงานของตนเองอย่างต่อเนื่อง จะต้องพัฒนาบทบาท หรือแสดงผลงานให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบอย่างทั่วถึงว่าตนเองสามารถทำหน้าที่ในด้านต่างๆ ไม่แพ้ผู้ชาย

นอกจากนี้หน่วยงานรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรตั้งโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมให้มีผู้หญิงมีส่วนร่วมในทางการเมืองเพิ่มขึ้น เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่สตรี มีการดำเนินการส่งเสริม เตรียมความพร้อมและเสริมสร้างศักยภาพ ด้านภาวะผู้นำแก่สตรีที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งทุกระดับอย่างทั่วถึง และเป็นระบบ เป็นต้น

5.2 อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรี: กรณีศึกษาเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้ศึกษาค้นพบประเด็นที่น่าสนใจ โดยนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การศึกษาทั้ง 3 ประเด็น ได้ดังนี้

5.2.1 ความรู้ ความเข้าใจทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของสตรีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

จากผลการศึกษาความรู้ ความเข้าใจ ความสนใจทางการเมืองท้องถิ่น ของสตรีผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน พบว่า โดยรวมสตรีผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นเป็นอย่างดี โดยรับรู้และเข้าใจว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองแบบกระจายอำนาจ เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน เป็นการปกครองที่เรียกว่า ส่วนท้องถิ่นที่มาของนายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้ง หน้าที่ของนายกเทศมนตรี คือ เป็นหัวหน้าในการบริหารงาน สมาชิกสภาเทศบาลมาจากการเลือกตั้ง สมาชิกสภาเทศบาลมีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี การออกกฎหมายที่มาจากเทศบาล เรียกว่า เทศบัญญัติ มีความคิดเห็นว่าการจัดเก็บรายได้เพื่อมาบริหารงานเองของเทศบาลสามารถจัดเก็บเองได้ และส่วนงานที่ทำหน้าที่ดูแลและบริหารงานเทศบาลเมือง คือ สภาเทศบาล และนายกเทศมนตรี ทั้งนี้สาเหตุที่สตรีผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นเป็นอย่างดี เนื่องจากระบบการปกครองท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับประชาชนอย่างมาก ขณะเดียวที่ผ่านมืองค์กรหน่วยงานต่างๆ ทั้งในระดับส่วนกลาง และท้องถิ่น ได้ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นมาโดยตลอด นอกจากนี้แล้วการใช้ชีวิตของประชาชนล้วนเกี่ยวข้องกับการปกครองท้องถิ่น อาทิเช่น การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ซึ่งแต่ละครั้งจะมีการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง นายฯ และสมาชิกสภาท้องถิ่น ซึ่งมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนมาตลอด ดังนั้นจึงส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นเป็นอย่างดี เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ ประมวล นาดัน (2547) ที่ได้ทำการศึกษาบทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมทางการเมืองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สตรีในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลป่าไผ่ มีความรู้ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับดี อันเป็นผลมาจากระเบียบ กฎหมายได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้ทุกขั้นตอน การได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ การจัดตั้งกลุ่มต่างๆ ทำให้ประชาชนต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น อีกทั้งกระแสการเรียกร้องสิทธิต่างๆ ของสตรี ประกอบกับการที่รัฐบาลเห็นความสำคัญของสตรีที่จะเป็นพลังในการพัฒนา ตั้งแต่

ระดับรากหญ้า จนถึงระดับประเทศ โดยเฉพาะในการปกครองระดับท้องถิ่นที่เปิดโอกาสให้ประชาชน ทั้งชายและหญิง ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง

5.2.2 ปัจจัยที่ส่งผลให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการลงสมัครรับเลือกตั้งใน ตำแหน่งนายกเทศมนตรี หรือสมาชิกสภาเทศบาล

จากผลการสัมภาษณ์ผู้ที่ดำรงตำแหน่งและผู้ที่เคยลงรับสมัครในการเลือกตั้ง นายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน พบว่า มี 3 ปัจจัยหลักที่ผู้ให้สัมภาษณ์ มองว่า เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้หญิงได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการลงสมัครรับเลือกตั้งใน ตำแหน่งนายกเทศมนตรี หรือสมาชิกสภาเทศบาล ปัจจัยแรก คือ ปัจจัยส่วนตัวของสตรี คือ การที่ สตรีมีประสบการณ์ในการทำหน้าที่ช่วยเหลือ พัฒนาสังคมมาโดยตลอด การทำหน้าที่เป็น อาสาสมัครสาธารณสุข หัวหน้ากลุ่มเกษตรกร ประธานกลุ่มสตรี อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเมือง หมู่บ้าน คณะกรรมการชุมชน เป็นต้น ซึ่งการทำหน้าที่ดังกล่าวทำให้รับรู้ปัญหา ความต้องการของ ประชาชนเป็นอย่างดี อีกทั้งการเป็นคนในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนโดยกำเนิด มีความสัมพันธ์ ที่ดีกับประชาชนในชุมชน เป็นต้น ปัจจัยด้านสังคม คือ สังคมไทยในปัจจุบันไม่ได้ปิดกั้นเรื่องเพศ หรือห้ามไม่ให้เพศหญิงเข้ามามีบทบาททางการเมือง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สินธุ์ มั่งคั่ง (2545) ที่ได้ศึกษาเรื่อง สตรีกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ในเขตอำเภอสารภี จังหวัด เชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ได้แก่ ประสบการณ์การ เป็นผู้นำ การทำงานร่วมกับคนในชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่ม และการเป็นคนในชุมชนโดยกำเนิด ซึ่ง รับรู้และเข้าใจชุมชนเป็นอย่างดี ถือเป็นปัจจัยสนับสนุนสตรีในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ท้องถิ่น

นอกจากนี้ พบว่า มีปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เป็นมีส่วนผลักดันและสนับสนุนให้สตรีเข้ามามี ส่วนร่วมทางการเมือง เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. 2550 มาตรา 87 ได้ กำหนดให้มีการคำนึงถึงสัดส่วนของหญิงและชายที่ใกล้เคียงกันไว้อย่างชัดเจน และมาตรา 97 กำหนดให้การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองต้องคำนึงถึงโอกาส สัดส่วน ที่เหมาะสม และความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงชายด้วย และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้กำหนดอย่างชัดเจนในการส่งเสริมความเสมอภาคหญิง ชาย โดยเฉพาะบทบาทของผู้หญิงในการบริหารและการปกครองทุกระดับ มีเสริมสร้าง และ ปรับเปลี่ยนเจตคติในสังคมไทย ในเรื่องการเพิ่มโอกาสการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมือง และการบริหารการปกครองทุกระดับของผู้หญิง เป็นต้น ดังนั้น จากปัจจัยดังกล่าวนี้ จึงจึงทำให้ สตรีเกิดความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการลงสมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่ง นายกเทศมนตรี หรือสมาชิกสภาเทศบาลเพิ่มมากขึ้น

สรุปผลการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการลงสมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งนายกเทศมนตรี หรือสมาชิกสภาเทศบาล กล่าวได้ว่า ปัจจัยหลักที่ทำให้สตรีต้องเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การที่สตรีมีความตระหนักและรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองที่มีต่อชุมชนหรือประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดพลเมืองเข้มแข็งของ ธเนศวร์ เจริญเมือง (2551) ที่ได้กล่าวว่า พฤติกรรมของพลเมืองที่เอื้อให้ชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นเข้มแข็งได้ ได้แก่ การรู้บทบาทหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ การตระหนักถึงสิทธิที่ได้รับ การมีส่วนร่วมทางการเมือง การมีจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งถ้าทำได้ทั้งตัวคนและท้องถิ่นย่อมมีความเข้มแข็ง การพัฒนาที่แท้จริงก็จะเกิดตามมานั่นเอง

อีกทั้งในด้านการทำหน้าที่ของสตรีได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการทำหน้าที่เป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ก็ถือเป็นการทำหน้าที่พลเมืองของชุมชน ที่ต้องทำหน้าที่เพื่อสาธารณะชน หรือทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในการนำการพัฒนาต่างๆ มาสู่ชุมชน ตลอดจนทำหน้าที่แก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนที่เป็นสตรี ก็ถือเป็นพลเมือง ตามแนวคิดของ ธเนศวร์ เจริญเมือง (2551) ซึ่งได้กล่าวว่า ความเป็นพลเมือง ระดับของการมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ สามารถสร้างความเข้มแข็งและการพัฒนาต่างๆ ให้เกิดขึ้นในชุมชนได้ โดยการทำหน้าที่เป็นพลเมือง เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกต่อกิจการสาธารณะที่มุ่งให้ชีวิตส่วนรวมดีขึ้น มีการแสดงออกด้านความคิดเห็นและการวิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ต่อสภาพส่วนรวมและการเมือง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพทางการเมืองและคุณภาพชีวิตโดยรวม ซึ่งปฏิบัติได้ตั้งแต่ การออกเสียงเลือกตั้ง การวิพากษ์วิจารณ์ การกำหนดนโยบายหรือ กฎหมาย การเคลื่อนไหวทางการเมือง หรือการแสดงพลังในการผลักดันทิศทางการเมือง

5.2.3 รูปแบบการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

จากการสัมภาษณ์ สตรีผู้ดำรงตำแหน่งและผู้ที่ตั้งรับสมัคร ในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนพบว่า ส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า ปัจจุบันการบริหารงานของเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน มีตัวแทนสตรีเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จำนวน 4 คน ซึ่งถือเป็นเรื่องที่ดีและน่าสนใจ เพราะบ่งบอกได้ว่า การเมืองระดับท้องถิ่นของเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนผู้หญิงได้รับการยอมรับจากประชาชนในชุมชนเพิ่มมากขึ้น โดยการทำหน้าที่ของนักการเมืองผู้หญิงในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ก็สามารถทำงานได้ดีไม่แพ้ผู้ชาย มีความสามารถในการเจรจา ความอ่อนโยนในการทำงาน มีความละเอียดอ่อนในการทำงาน สามารถทำงานสอดคล้องประสานได้กับนักการเมืองและ

บุคลากรของเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนได้ ในด้านการทำงานร่วมกับประชาชน ก็สามารถทำได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชวนชม สร้อยเพชร (2543) ที่ได้ศึกษาบทบาทและความสามารถของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นหญิง ในการบริหาร โครงการพัฒนาตำบลในเขตอำเภอ สันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สมาชิก อ.บ.ต. เพศหญิง สามารถแสดงบทบาทที่มีความสำคัญและได้รับการยอมรับอย่างเท่าเทียมกันในการดำเนินการตามโครงการพัฒนาตำบล และในสังคมก็ให้การยอมรับในความรู้ความสามารถของเพศหญิงมากขึ้นดังจะเห็นได้จากที่ผู้หญิงให้ความสนใจในการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่เพิ่มมากขึ้น และจากผลการศึกษาของ ปันดดา โดดำนุช (2551) ที่ได้ทำการศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ชุมชนยอมรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในระดับสูง และบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสตรีกับชาย ไม่แตกต่างกัน ซึ่งการทำหน้าที่ในบางด้านสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลก็สามารถทำงานได้ดีกว่า และสามารถทำงานสอดคล้องกับทุกฝ่ายได้เป็นอย่างดี

จากผลการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างสตรีผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน พบว่า สตรีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน มีส่วนร่วมในระดับมาก ในการให้ความสำคัญในการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง นายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาเทศบาล มีส่วนร่วมในระดับปานกลางในการติดตามข่าวการเมืองระดับท้องถิ่น ได้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนในการจัดการปัญหาท้องถิ่น ได้ติดตามและตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานเทศบาล นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างสตรีผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน เห็นด้วยต่อการที่สตรีเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น โดยมองว่า สตรีมีความสามารถในการทำงานได้เท่าเทียมกับผู้ชาย ผู้หญิงมีความกระตือรือร้นในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเทียบเท่าผู้ชาย และสมาชิกสภาเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนที่เป็นผู้หญิงในพื้นที่ มีคุณสมบัติที่เหมาะสมในการทำงานในหน่วยงานเทศบาล เป็นต้น

รูปแบบการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน อาทิเช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การให้ความสนใจในการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น ถือเป็นการทำงานที่เป็นผลเมืองของชุมชน ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมือง ถือเป็นพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งและเกิดการพัฒนาได้ตามแนวคิดของ ธเนศวร์ เจริญเมือง (2551) ซึ่งได้กล่าวว่า ความเป็นพลเมือง ระดับของการมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ สามารถสร้างความเข้มแข็งและการพัฒนาต่างๆ ให้เกิดขึ้นในชุมชนได้

มีข้อสังเกตและเป็นที่น่าสนใจซึ่งนำไปสู่การอธิบายว่าเหตุใด สตรีในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนนั้นมีความรู้ ความเข้าใจ และความสนใจในการเมืองปกครองท้องถิ่น โดยข้อมูลทั่วไปจากข้อมูลทีมนั้น สตรีส่วนใหญ่มีอาชีพ ราชการหรือรัฐวิสาหกิจ อายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี รายได้มากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป และเป็นคนภูมิลำเนาเป็นคนแม่ฮ่องสอน ซึ่งมีความสอดคล้องกับทฤษฎีของ เคิร์กแพททริก (อ้างใน สมิหรา จิตลดากร, 2529) ในเรื่องของปัจจัยที่ส่งเสริมและสนับสนุนของสตรีต่อการเมือง ที่กล่าวมานั้น ทั้งความเป็นคนภูมิลำเนาเดิม ที่ทำให้มีความรู้ลึกซึ้ง ท่องถิ่นของตนมากกว่าบุคคลที่ย้ายถิ่นฐานมา สภาพแวดล้อมของชุมชนที่เล็กกว่า ทำให้เกิดความรับผิดชอบมากกว่าชุมชนใหญ่ ซึ่งจังหวัดแม่ฮ่องสอนถึงแม้จะเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่แต่ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนนั้น ถือได้เป็นมีพื้นที่ขนาดเล็ก ซึ่งง่ายต่อการดูแล และอีกปัจจัยด้านอาชีพ และเศรษฐกิจ มีผลต่อการพัฒนาตนเอง มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาผลสำเร็จทั้งด้านส่วนตัวและสังคมภายนอกด้วย แต่ในด้านการศึกษานั้นจะเห็นได้จากข้อมูลที่ว่าสตรีส่วนใหญ่มี การศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ซึ่งอาจขัดแย้งในเชิงทฤษฎีของ Almond และ Verba ที่อธิบายถึงปัจจัย การศึกษาที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า บุคคลที่ได้รับการศึกษาที่สูงกว่าย่อมมีความสัมพันธ์ในความสนใจ ความรู้และเข้าใจในเรื่องการเมืองได้ดีกว่า แต่เมื่อมองดูข้อมูลในด้านอายุจะเห็นได้ว่า เนื่องจากสตรีส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 41-50 ปี นั้น อาจมีประสบการณ์หรือมุมมองที่ กว้างในเรื่องของการเมือง อีกทั้งสตรีที่เข้าไปสมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลนั้นก็ยังมีอายุอยู่ในช่วงนี้อีกด้วย จึงทำให้มองได้ว่าในเรื่องประสบการณ์ อาจเป็นปัจจัย สำคัญอีกประการที่ส่งผลให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง และประการสุดท้าย ในเรื่องของ อาชีพนั้นเนื่องจากพื้นที่ศึกษาเป็นเขตเทศบาลเมืองและ สตรีที่ทำการศึกษาล้วนส่วนใหญ่มีอาชีพรับ ราชการหรือรัฐวิสาหกิจ แสดงให้เห็นถึงความเป็นชุมชนเมืองเป็นพื้นที่ประกอบไปด้วยหน่วยงาน ราชการ จึงได้ข้อมูลจากอาชีพจากหน่วยงานราชการเป็นหลักอีกทั้งยังมองได้อีกอย่างว่า ด้วยการที่ เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานราชการทำให้มีความรู้เกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นได้ดี และเข้าใจถึงผล ของการเข้าไปใช้สิทธิหรือมีส่วนร่วมทางการเมืองที่จะส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างไรบ้าง ซึ่ง ด้วยเหตุนี้เองทำให้การแสดงออกทางการเมืองท้องถิ่นจะออกมาในรูปแบบการไปใช้สิทธิในการ ลงคะแนนเสียงโดยมาก เพราะความเป็นส่วนหนึ่งในหน่วยงานราชการอาจไม่สะดวกในการแสดง ความคิดเห็นต่อบุคคลหรือการบริหารงานของนักการเมืองที่ต้องเข้ามาเป็นหัวหน้างานของตน เป็น ผลให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นไปอย่างไม่เต็มประสิทธิภาพมากนัก แต่ถ้ามองในด้าน ความเป็นกลไกของหน่วยงานราชการ อาจเป็นส่วนที่เชื่อมโยงความรู้เกี่ยวกับผลของการเข้าไปมี ส่วนร่วมทางการเมืองต่อประชาชนในพื้นที่และอาจขยายผลออกไปเป็นวงกว้าง ซึ่งเป็นประโยชน์ อย่างมากในการพัฒนาด้านการเมืองท้องถิ่น เพราะปัจจัยสำคัญของการพัฒนาคือ “พลเมือง” ทุก

ภาคส่วนของประเทศ การที่ประชาชนมีความตระหนักรู้ถึงสิทธิหน้าที่ของตน พร้อมทั้งมีการแสดงออกในด้านต่างๆ ถูกต้องตามบทบัญญัติกฎหมาย ประเทศกำลังพัฒนาอย่างเราย่อมมีการพัฒนาในด้านต่างๆ ได้อย่างเช่นประเทศพัฒนาต่อไป

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรี : กรณีศึกษาเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะสำหรับเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรี ดังนี้

1. การเสริมสร้างศักยภาพสตรี โดยสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายสตรีในระดับชุมชน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพิ่มพูนศักยภาพผู้หญิงในประเด็นการเมืองท้องถิ่น เช่น การให้ความรู้ ฝึกอบรมทักษะภาวะความเป็นผู้นำรวมทั้งทักษะต่างๆ สำหรับการลงสมัครรับเลือกตั้งในการเมืองระดับท้องถิ่น
2. มีการรณรงค์ ส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่น สนับสนุนสตรีที่มีศักยภาพด้านความรู้ ประสบการณ์ ความพร้อม มีความเสียสละ มีจิตสาธารณะ เป็นต้นเข้าสู่การเมืองมากยิ่งขึ้น
3. รณรงค์และนำเสนอให้มีการปรับปรุง/แก้ไขกฎหมาย/พระราชบัญญัติ ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของคณะกรรมการระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงสัดส่วนของคณะกรรมการสตรี
4. รณรงค์และนำเสนอให้มีการใช้มาตรการพิเศษชั่วคราว ในการเพิ่มสัดส่วนสมาชิกสภาฯ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีจำนวนชายและหญิงใกล้เคียงกัน และให้มีเงื่อนไขเวลา ในการดำเนินการอย่างชัดเจน